

QK329

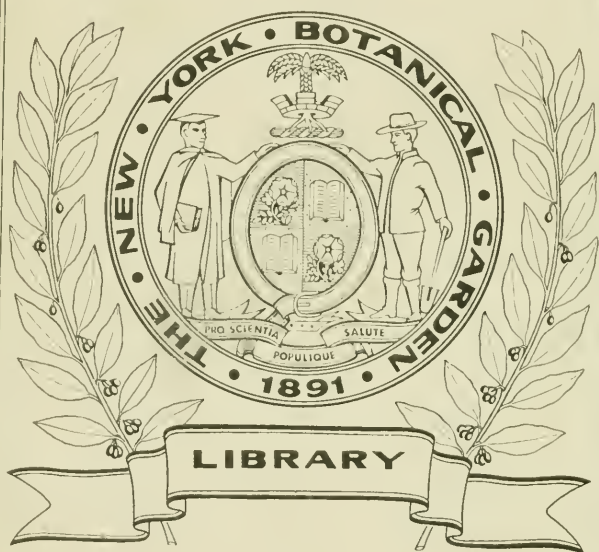
.D4

Degen, Árpád

A magyar korona országainak
tizenkét új növénye

QK329

.D4

A MAGYAR KORONA ORSZÁGAINAK
TIZENKÉT ÚJ NÖVÉNYE

ZWÖLF NEUE PFLANZEN DER LÄNDER
DER UNGARISCHEN KRONE

IRTA: — VON:

DR. DEGEN ÁRPÁD

KÜLÖNNYOMÁS

A «MAGYAR BOTANIKAI LAPOK» VI. ÉVFOLYAMÁNAK 57. SZÁMÁBÓL

SEPARAT-ABDRUCK

AUS No. 57. DES VI. JAHRGANGES DER «UNGARISCHEN BOTAN. BLÄTTER»

BUDAPEST

PALLAS IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTARSASÁG

1907.

A magyar korona országainak tizenkét új növénye. Zwölf neue Pflanzen der Länder der ungarischen Krone.

Irta: / Dr. Degen Árpád (Budapest).
 Von: /

1. *Pinus Pseudopumilio*.

WILLK. Forstl. Flora (1872) p. 214—215. pro var. *P. montanae* MILL. BECK Annal. des naturhist. Hofmus. III. (1888) p. 77; «Die Nadelhölzer Niederösterreiches» in Blättern des Ver. für. Landesk. v. Niederöst. 1890. p. 32—33 et Flora von Nied.-Oest. (1890) p. 5.

Hazánkban etudtommal mind-
 eddig nem constatált fenyőt
 igen nagy mennyiségben ta-
 láltam 1904. évben Arva me-
 gyének a galicziai határ felé
 huzódó «Bory» nevű fellápnán;
 a hol e terjedelmes fellápnak
 a szélein, ezek között ismét
 nagyobb tömegben különösen a
 Galicziához közelebb eső ke-
 leti, tehát a Fekete Dunajecz
 folyó határolta szélein képezi
 a legszembeszökőbb formációt.
 Szuhahoráról a Fekete Duna-
 jecz felé, másnapon pedig Jab-
 lonka felé indulva az ilyen ala-
 csony helyen (kb. 600 m.) szo-
 katlan, törpefenyőhöz hasonló
 cserjés növekedésű fenyő ra-
 gadt meg a figyelmemet, mely-
 nek ágai a törpefenyőéihez ha-
 sonlóan lecsépültek. Közelebb
 megvizsgálva, kiünt, hogy az
 a fa, mely ezt a formációt
 alkotja, sem nem törpefenyő,
 sem a Bory felláp belsőbb ré-
 szeiben uralkodó *Pinus rotun-
 data* LK. (*P. uliginosa* NEUM.)
 törpe alakja nem lehet, mert
 mindkettőtől a tobozok alakjá-
 ban eltér.

Diese in unserem Lande mei-
 nes Wissens bisher nicht an-
 gegebene Föhre traf ich i. J.
 1904 in grosser Menge auf dem
 Hochmoor «Bory» im Arvaer
 Comitate nahe der galizischen
 Grenze, wo sie besonders am
 Rande dieses ausgedehnten
 Hochmoores, insbesondere am
 östlichen, also dem Galizien nä-
 her liegenden Rande gegen die
 schwarze Dunajecz eine auffal-
 lende Formation bildet. Als wir
 von Suhahora gegen d. schwarze
 Dunajecz und Tags darauf ge-
 gen Jablonka gingen war das
 Auftreten dieser krummholz-
 ähnlichen, strauchförmig wach-
 senden Föhre mit bogenförmig
 niederliegenden am Ende auf-
 gerichteten Aesten an so tiefer
 Stelle (ca 600 m.) befremdend;
 eine nähere Untersuchung die-
 ser ganze Bestände bildenden
 zwergwüchsigen Föhre ergab
 nun, dass es sich weder um

A *Pinus Pseudopumilio*-t BECK idézett müveiben faji rangra emelte, de ezen felfogását már saját szavai: «Steht der *P. Pumilio* sehr nahe und kann vielleicht als eine Form derselben mit unregelmässig entwickelten Zapfen gelten, während sie von *P. uliginosa* durch den niedergedrückten nicht an der Spitze der pyramidenförmig zulaufenden Apophysenkegels, sondern unter dem Buckel des Aussenfeldes befindlichen Nabel der Zapfen leicht zu unterscheiden ist» kissé megingatják. Az én felfogásom szerint a *Pinus Pseudopumilio* (WILLK.) a törpefenyőnek egy tűzeglakó alfaja (Rasse), mely tobozain, különösen a köldöknek elhelyezésén, attól könnyen megkülönböztethető, de korántsem önálló s a *P. silvestris*-sel vagy a *P. nigra*-val egyenrangú faj.

Pinus Pumilio, noch um eine Zwergform der in den inneren Teilen dieses Moores vorherrschenden *Pinus rotundata* LK. (*P. uliginosa* NEUM.) handelt, da sie von beiden durch die Beschaffenheit ihrer Zapfen abweicht.

BECK hat *Pinus Pseudopumilio* a. a. O. als Art angeführt, doch diese Auffassung schon durch die im nebenstehendem Citat angeführten Worte abgeschwächt. Meiner Ansicht nach ist es eine Moor bewohnende Unterart oder Rasse der Legföhre, welche an ihren Zapfen, insbesondere an der Lage des Nabels der Apophyse, zu unterscheiden ist, welche aber in Folge Geringfügigkeit des Unterscheidungsmerkmals gewiss keine der Kiefer oder der Schwarzföhre ebenbürtige Art repräsentiert.

2. Carex Pairaei

F. SCHULTZ in «Flora» LI. 1868 p. 303.

A «*Vulpinae*» csoportbeli fajok közül a *Carex Pairaei* SCHULTZ hazánkból tudtommal mindez ideig közölve nem lett. A «*Carex muricata*» körül csoportosuló, rendszertanilag oly nehezen megkülönböztethető kis fajok közül pedig éppen a *Carex Pairaei* az, melyet, egyéb megkülönböztető bélyegeitől eltekintve, a többiénél apróbb, csak 3—3.5 mm. hosszú termésén aránylag könnyebben lehet felismerni. Szedtem 1904. év júl. hó 30-án a liburniai

Von den Arten der Gruppe «*Vulpinae*» ist *Carex Pairaei* SCHULTZ meines Wissens aus unserem Lande noch nicht angegeben worden.

Unter den systematisch so schwer unterscheidbaren Einheiten, welche sich um *Carex «muricata»* gruppieren, ist aber eben *Carex Pairaei* die — von den übrigen Merkmalen abgesehen — an ihren kleinen, nur 3—3.5 mm. langen Früchten am leichtesten kenntliche.

Ich fand sie am 31. Juli

Karszt Snežnik nevű hegyének köves cserjés helyein.

E fajnak vagy alfajnak legrégibb neve voltaképen a *Carex echinata* MURR. (Prodr. Florae Gött. 1770, 76. old.) lenne, mert MURRAY eredeti példája, melyet a British Museumban őriznek, nem egyéb, mint a *Carex Pairaei*-nak szegényvirágú példája (l. KÜCKENTHAL Allg. bot. Zeit. 1905, 3. sz.). MURRAY eredeti leírása oly tökéletlen, hogy a botanikusok tudvalevőleg hosszú időn át a *Carex stellulata* GOOD.-ot vélték benne felismerni, a mi most tévedésnek bizonyult.

1904 auf steinigen buschigen Abhängen des Berges Snežnik im liburnischen Karst.

Der älteste Name dieser Art wäre eigentlich *Carex echinata* MURR. (Prodr. Flor. gött. 1770, p. 76) da das im British Museum vorfindliche Original exemplar MURRAY's ein armblühiges Exemplar von *Carex Pairaei* ist (Vgl. KÜCKENTHAL Allg. Bot. Zeit. 1905 No. 3).

Die Originaldiagnose MURRAY's ist so unvollkommen, dass sie die Botaniker bekanntlich lange Zeit hindurch auf *Carex stellulata* Good. zu beziehen müssen glaubten, was sich nunmehr als ein Irrtum erwiesen hat.

3. *Carex Chaberti*

F. SCHULTZ in «Flora» LIV. (1871) p. 21.

A horvát tengerpart köves, bokros helyein, a kövek között felgyülemelő vörös földön így Fiume, Martinscica és Portorè vidékén a *Carex «divulsa»* alak körébe tartozó *Carex Chaberti* F. SCHULTZ nem ritka. Ezen fajt vagy alfajt a Flora exsiccata Austro-Hungarica 1056. sz. a tévesen adták ki *Carex Linkii* SCHKUHR néven. A nevezett helyeken, valamint Isztriában (Abbazia, Pola) s Dalmáciában (Ragusa!) előforduló alakja az északibb alaktól kissé hosszabb, halványabb színű virágzatában, valamint rövidebb (4 mm. hosszú) halványzöld, fényes termésében, melynek csőre a szélén kevésbé érdes, némileg eltér (forma: *quarnerensis*), a min csodálkozni nem lehet, mert e növény itt egészen más éghajlati viszonyok

An steinigen buschigen Abhängen der croatischen Küste insbesondere auf der zwischen den Steinen sich ansammelnden «terra rossa» bei Fiume, Martinscica u. Portorè ist die in den Formenkreis der *Carex «divulsa»* gehörende *Carex Chaberti* F. SCHULTZ nicht selten. Diese Art oder Unterart wurde in der Flora exsiccata Austro-Hungarica s. No. 1056 irrthümlicher Weise als «*Carex Linkii* SCHKUHR» ausgegeben.

Die an den angegebenen Orten, ferner in Istrien (Abbazia, Pola) u. in Dalmatien (Ragusa!) auftretende Form ist von der nördlicheren durch etwas längere, bleichere Inflorescenz, etwas kürzere (4 mm. lange) blassgrüne, glänzende Früchte, deren Schnabel am Rande weniger rauh ist, verschieden

alatt él. így p. o. Dalmáciában a hőségnek kitett parti sziklák repedéseiben is megtalálhatjuk, feltéve, hogy valami csekély árnyékot kap.

Valószínű, hogy a fiumei szerzők (SCHLOSSER=VUKOT., STAUB, illet. STROBL, HIRC stb.) *Carex «divulsa»*-ja mind ide tartozik.

Valódi *Carex divulsa* GOOD., t. i. az, mely MICHELI NOV. Plant. Gen. 33. tábláján található 10 ábrának megfelelően, hazánkban különben is bajosan terem. Csak északibb vidékről láttam.

4. Saxifraga prenja

G. v. BECK in Flora von Südbosnien und der angrenzenden Hercegovina III. p. 93—94. (111—112.) tab. IV. fig. 8., 9. VIII. p. 42.

Syn. *S. sedoides* SCHLOSSER et VUKOT. Flora Croat. p. 429 non L.

S. muscoides VIS. Florae Dalm-Suppl. I. 1872. p. 134 (e loco).

A Lika völgyében fekvő Raduč faluból 1906. év aug. hó 2-án elindulva SMOQUINA ANTAL és LENGYEL GÉZA urak kíséretében haladtam fel azon az ösvényen, mely a Sijaset szakadékon át felvisz a Velebit hegység főgerince alatt fekvő Bunovae rétre, onnan pedig a főgerincz egyik nyergén át le a kis Paklenica völgyön át a dalmát tengerpartra. Alig hogy a törpe fenyők (*Pinus Mughus*) régiójába értünk, a Malovan s a Vaganski Vrh nevű csúcsok között levő hajlásban számos szép és ritka növény között (*Aquilegia Kitabelii* Schott, *Crepis Kitabelii* FROEL., *Soldanella pyrolae-*

(forma: *quarnerensis*), was nicht zu wundern ist, da die Pflanze hier unter ganz anderen klimatischen Verhältnissen gedeiht, ja sich (z. B. bei Ragusa) sogar bis in die Ritzen der Strandfelsen vorwagt.

Es ist sehr wahrscheinlich dass «*Carex divulsa*» der fiu-maner Autoren (SCHLOSSER—VUKOT., STAUB resp. STROBL, HIRC u. A.) hierher gehört.

Echte *Carex divulsa* GOOD. wie sie auf Tafel 33 fig. 10 in MICHELI's NOV. Plant. Gen. abgebildet ist, kommt bei uns schwerlich vor. Ich habe diese Pflanze bisher nur aus nördlicheren Gegenden gesehen.

Am 2. August 1906 brachen wir mit Herrn ANT. SMOQUINA und GÉZA LENGYEL vom Dorfe Raduč in der Lika auf, um den Vaganski Vrh im Velebit zu besteigen. Wir verfolgten zuerst den Saumpfad, welcher durch die Schlucht Sijaset in das Hochtal Bunovae und von dort über eine Einsenkung des Hauptgebirgszuges durch die kleine Paklenica Schlucht zur dalmatischen Küste herabführt. Als wir in die Region der Legföhren (*Pinus Mughus*) kamen, erregte eine in der Mulde zwischen den Gipfeln Vaganski Vrh und Malovan auftretende *Saxifraga* unsere Aufmerksamkeit, welche sich in hellgrünen,

folia S. N. K., *Cypripedium*, *Hieracium bifidum* KIT. és *pallenscens* W. K., *Cerastium dinaricum* BECK et SZYSZ. forma: *velebiticum**, *Crepis Jacquinii* TAU-SCH, *Pulsatilla alpina* (L.), *Carduus Carduelis* (W. K.), *Koeleria eriostachya* PANČ., *Thesium Parnassi* DC., *Pedicularis rostrato capitata* CR., *Astrantia croatica* TOMM., *Juncus monanthus* JACQU, *Alchemilla Hoppeana* RB. var. *velebitica* BORE., *Campanula thyrsoidea* L. stb.) feltűnt egy párnaalakú, arasznnyi magasságú gyepeket alkotó, halványzöld levelű *Saxifraga*, melyet a helyszínén fel nem ismerve, azonnal sejtettük, hogy valami érdekes dolog lehet.

Meghatározása alkalmával kűtűnt, hogy a legelűbb a hercegovinai havasokról ismertetet *Saxifraga prenja* BECK-et találtuk meg, mely rokonától, a *S. sedoides* L.-től több lényeges bélyegében tér el (l. MURBECK, Beitr. z. Fl. von Südbosn. u. d. Herceg. 123. o.). Fűldrajzi elterjedésére vonatkozó adatokat keresve kűtűnt, hogy BECK késűbben (Fl. von Südbosn. VIII. p. 42) a Malovan hegyről is közli e növényt egy pűlda alapján, melyet 1869-ben MALY talált e hegyen. Mivel a Malovan hegy nyugoti lejtűjének legnagyobb része Dalmáciában fekszik, ez alkalommal szűksűgesnek tartottam megállapítani, hogy a *Saxifraga prenja* BECK e hegy keleti lejtűjén, tehát horvát területen is előfordul.

tiefen aber lockeren Pűlstern zwischen vielen schönen und seltenen Pflanzen (*Aquilegia Kitaibellii* SCHOTT, *Crepis Kitaibellii* FROEL., *Soldanella pyrolae-folia* S. N. K., *Cypripedium*, *Hieracium bifidum* u. *pallenscens*. *Cerastium dinaricum* BECK u. SZYSZ. forma: *velebitica**) *Crepis Jacquinii*, *Pulsatilla alpina*, *Carduus Carduelis*, *Koeleria eriostachya* PANČ., *Thesium Parnassi* A. DC., *Pedicularis rostrato-capitata* CR. *Juncus monanthus* JACQU, *Alchemilla Hoppeana* RB. var. *velebitica* BORE., *Campanula thyrsoidea* L. *Astrantia croatica* TOMM. etc.) breit machte. Da wir sie nicht sofort erkannten, vermuteten wir, dass es sich um etwas Interessantes handle. Gelegentlich der Determination stellte es sich heraus, dass wir die zuerst von den hercegovinischen Hochalpen bekannt gewordene *Saxifraga prenja* BECK gefunden hatten, welche von der ihr zunächst verwandten *S. sedoides* L. durch durchgreifende Unterschiede abweicht (vgl. auch MURBECK, Beitr. p. 123). Als ich dann die Literaturangaben über die Verbreitung dieser Art verglich, fand ich, dass BECK in einem später erschienenen Teile seiner Flora von Südbosn. (VIII. p. 42) diese Art nach einem Exemplar, welches MALY schon i. J. 1869 gesammelt hatte, auch für den Berg Malovan angibt.

Da nun der grössere Teil des Westabhanges dieses Berges in Dalmatien liegt, kann ich nun constatieren, dass sich diese

*) a typo differt caulibus superne glandulosis

Megjegyzem, hogy nem a katonai térképen (1 : 75.000 Z. 28 col. XIII) «Malovan»-nak jelzett hegyről van itt szó, melyet a Likában Badany-nak (a katonai térkép «Badany» nevű hegyét meg «Stirovac»-nak) hívnak, hanem arról a hegyről, melyet az odavalók szolítanak e néven; ez pedig egy a Vaganski Vrh s a Sveto Brdo között fekvő hegyesúcs.

VISIANI-nak a Flora dalmatica i. h. a *Saxifraga muscoides*-nek Dalmáciában való előfordulására vonatkozó adata, mely éppen MALY-nak a Malovanon szedett növényére támaszkodik, kétségtelenül a *S. prenja*-ra vonatkozik.

Szintúgy bizonyos az is, hogy SCHLOSSER és VUKOTINOVIĆ *Saxifraga «sedoides»*-e, melyet a Velebiten említenek, nem egyéb, mint a *S. prenja*.

Sem Dalmáciában, sem Horvátországban nem terem sem *S. muscoides*, sem *S. sedoides*; mindkettőt ott a *S. prenja* helyettesíti.

5. *Potentilla taurica*

WILLD. in Magaz. der Ges. Naturf. Freunde. Berlin VII. (1813) p. 291.

A tauriai s a Balkán-félsziget verőfényes, köves lejtőin elterjedt e szép fajt, melyet feltűnő nagy esészején nem nehéz a *P. pilosa*-tól s többi rokonától megkülönböztetni, 1895. év június hó 15-én fedeztem fel hazai területen, még pedig Orsova alatt, a román határt képező Vodica pataknak jobb partján.

Pflanze auch auf dem Ostabhänge dieses Berges, also auf croatischem Boden vorfindet. Ich bemerke, dass es sich hier nicht um den auf der Generalstabskarte (1 : 75000 Z. 28 Col. XIII) als «Malovan» bezeichneten Berg handelt, welchen die Likaner «Badany» nennen (der «Badany» der Gen. St. Karte heisst dort «Stirovac»), sondern um eine Spitze, welche zwischen dem Vaganski Vrh und dem Sveto Brdo liegt.

Die Angabe VISIANI's über das Vorkommen von *Saxifraga «muscoides»* in Dalmatien, welche sich eben auf die MALY-schen Exemplare vom Malovan stützt, bezieht sich zweifellos auf *S. prenja*, die vom Velebit von SCHLOSSER u. VUKOTINOVIĆ angegebene «*S. sedoides*» bezieht sich auch sicher auf diese Art, da weder in Dalmatien, noch in Croatien *S. muscoides* oder *S. sedoides* vorkommt, und beide dort durch *S. prenja* BECK vertreten sind.

Diese auf sonnigen, steinigen Abhängen der taurischen und der Balkanhalbinsel verbreitete schöne Art, welche durch die auffallend grossen Kelche von *P. pilosa* W. und den übrigen Verwandten leicht zu unterscheiden ist, traf ich am 15. Juni 1895 auf ungarischen Gebiet u. zw. unterhalb Orsova am rechten Ufer des die ru-

WOLF TIVADAR, a Potentillák kitünő ismerője, szíves volt növényemet revideálni, szerinte ez kétségtelenül *P. taurica* WILLD. s így az Orsova vidéken összeverődött keleti növénytársulat ismét megszaporodott egy érdekes taggal.

6. Anthyllis aurea.

WELDEN ap. Host Flora Austr. II. (1831) p. 319.

A. aurea Vis. Flora Dalm. III. (1850) p. 277—78. tab. XLII.

E ritka növényt, melyet a múlt század elején WELDEN báró tábornok fedezett fel Dalmácia legmagasabb csúcsain (l. RCHB. Fl. exc. 516. o.) nevezetesen Ragusa és Cattaro hegyein, s a melyet későbben NEUMAYER ismét megtalált a Sniesnica s Vlastica hegyen, mások meg az Orien-hegyen, mely végül előkerült még Montenegróból (PANTOCSEK, PANČIĆ, ROHLENA), Hercegovinából (PANTOCSEK), Albániából (BALDACC!) s csodálatos módon még a Balkán-félsziget keleti részéből (thessaliai Olympusról (ORPH.!) is, 1905. év július hó 7-én megtaláltam a Velebit legmagasabb csúcsának, a Sveto Brdo-nak keleti lejtőjén, kb. 1600 m. magasságban. Julius 5-én a dalmáciai Obrovazzóból elindulva, átmentünk a Velebit főgerinczén, 6-án értünk Mali Halanba, a Praghágó alatt levő vadászházba, innen 7-én reggel a Lisčani-bunar nevű forrás irányában haladva dél felé felértünk a Sveti Brdo csúcsa alá, mely a

mánische Grenze bildenden Vodic Baches.

HEIT THEODOR WOLF, der vorzügliche Kenner der Potentillen, hatte die Freundlichkeit meine Pflanze zu revidieren, nach ihm handelt es sich zweifellos um *P. Taurica* WILLD., welche also einen neuen Zuwachs zu der in der Umgebung von Orsova vorfindlichen orientalischen Pflanzencolonie bildet.

Diese seltene Pflanze, welche der General BARON v. WELDEN Anfangs des vorigen Jahrhunderts auf den höchsten Erhebungen Dalmatiens (cfr. RCHB. Fl. exc. p. 516) u. zw. auf den Bergen bei Ragusa u. Cattaro entdeckt hat, welche dann von NEUMAYER auf der Sniesnica u. Vlastica später aber auf dem Orien, noch später in Montenegro (PANTOCSEK, PANČIĆ, ROHLENA), in der Hercegovina (PANTOCSEK), in Albanien (BALDACC!) und merkwürdiger Weise auch im östlichen Teile der Balkanhalbinsel, auf dem thessalischen Olymp (ORPHAN.) gefunden worden ist, fand ich am 7. Juli 1905 auf dem östlichen Abhange des Sveti Brdo, der höchsten Spitze des Velebit-Gebirges in einer Höhe von ca 1600 m. ü. d. M.

Wir kamen am 5. Juli von Obrovazzo in Dalmatien: bei Podprag überschritten wir am 6. den Hauptzug des Velebites über den Prag-Pass und übernachteten im Försterhause in Mali Halan, gingen dann am 7.

Velebitnek ritka növényekben kétségtelenül a leggazdagabb hegye. Sűrű ködben s metsző hideg szélben haladtunk a csúcs felé, midőn ez alatt kb. $\frac{3}{4}$ órányira egy alig két méter átmérőjű foltot észrevettem az *Anthyllis aureát*. Megállapodtunk s e hely körül szorgosan végig kutattuk a lejtőt, de hiába, úgy látszik, hogy e gyönyörű, aranyárga virágú növény csak e kis helyen terem.

A velebiti növény szára apró, ujjnyi, arasznyi, a dalmát példánál kisebb, zöldebb, borzasabb (forma *velebitica**) — a dalmát s egyáltalában a délibb növény apró szőröktől szürkéllik — virágja aranyárga s így valószínűleg a var. *aurantiaca* PANTOCSEK (Oest. bot. Zeit. 1873 p. 5) mellé sorakozik, melyet szerzője Montenegróban Biela és Lukovo között fedezett fel s rövidszárúnak, naranesszín virágúnak ír le. A szár s levél nagyobb borzasságáról nem szól.

über die Quelle Lisčani-bunar auf dem Sveti Brdo, den an seltenen Pflanzen zweifellos reichsten Berg des ganzen Gebirgszuges. Ober der Baumgrenze ging es in dichtem Nebel und schneidig kaltem Wind dem Gipfel zu, als ich eca $\frac{3}{4}$ Stunden unterhalb der Spitze, auf einem kaum zwei Quadratmeter messenden Fleck die *Anthyllis aurea* bemerkte. Wir suchten die Umgebung dieses Standortes nach dieser prächtigen goldgelb blühenden Pflanze ab, doch vergebens, sie scheint auf diese einzige Stelle beschränkt zu sein.

Die Pflanze vom Velebit ist viel kleiner, als die dalmatinische, die Stengel sind fingerhöchstens spannelang, die ganze Pflanze ist weniger grau und angedrückt behaart, vielmehr grün, und abstehend behaart (forma *velebitica**) und schliesst sich wahrscheinlich an die Var. *aurantiaca* PANTOCSEK (Oe. Bot. Zeit. 1873 p. 5) an, welche ihr Entdecker in Montenegro zwischen Biela u. Lukovo gefunden und kurzstengelig und orange-gelbblühend beschrieben hat. Von der stärkeren und absteheren Behaarung des Stengels und der Blätter wird dort nichts erwähnt.

7. *Trifolium dalmaticum*.

VIS. in Pl. rar. in Dalm. det. «Flora» 1829 Erg. Bl.

I. No. 31. — Flora Dalm. III. p. 293.

1905. év augusztus elején Spalatóból jövet a Velebit hegyláncnak Knin felé eső déli rőszét óhajtottam botanikailag kikutatni. Utóbb a Begovác há-

Anfangs August 1905 kam ich von Spalato über Knin in das Velebitgebirge, um die südlichsten Teile desselben botanisch zudurchforschen. Schliess-

*) A typo differt caule humili, foliolis minoribus, caule et foliis pilis ongioribus hirsutis, viridibus, nec pilis brevibus densis canescentibus.

gón átkelve, Gračac falu mellett értem először horvát földre. E felettébb érdekes útról, mely tiszta Karszt-jellegű vidékeken vitt át, más alkalommal fogok bővebben értekezni, legyen szabad e helyen csak röviden megemlíteni, hogy a déli Velebit «Karszt» Flórája nemesak physiognomiailag hasonlít a közép-magyar mész- és dolomit hegyek Flórájához, de összetételében is annyi a megegyező vonás, hogy tisztán áll előtttem, hogy az ősi Karszt-Flórának mint a nyugot-pontusi Flóra tagjának, lényeges befolyása volt hazánkban a nagy Alföldet környező hegyvidék benépesítésében*). Gračac falu, országunk legdélibb fekvésű falvának temploma egy sziklás domb tövében áll, ezen domb legelőin a *Trifolium dalmaticum* elég gyakori.

E növénynek eddig ismert európai termőhelyei (Olaszország, Dalmácia, Bosznia, Pago és Lussin szigete stb.) mintegy körülövezték Horvátországot, nem esoda tehát, ha innen is előkerült.

8. *Peucedanum crassifolium*

HAL. et ZAHLBR. in Halácsy «Eine neue Umbellifere der oesterreichischen Flora» in Verh. der K. K. Zool. bot. Ges. XLVII. 1897 p. 645—646.

1894 év őszén Abbazia vidékén botanizálva, a tenger-

lich kam ich über den Begovač-Pass und berührte bei Gračac zuerst den kroatischen Boden. Ueber die Resultate dieser interessanten und durch typische Karstgebiete führende Tour werde ich bei anderer Gelegenheit Bericht erstatten. Es möge hier nur die eingeschaltete Bemerkung Platz finden, dass die Karst-Flora des südlichen Velebites nicht nur physiognomisch jener der mittlungarischen Kalkgebirge ähnlich ist, sondern dass auch in ihrer Zusammensetzung so viele übereinstimmende Züge zu erkennen sind, dass mir ein überwiegender Einfluss der Ur-Karst Flora bei der Zusammensetzung der das ungarische Tiefland umgebenden Gelände oder wenigstens eines Teiles derselben klar wurde.*).

Die Kirche von Gračac, des südlichsten Dorfes unseres Landes, steht am Fusse eines Kalkhügels, auf dessen Weiden das *Trifolium dalmaticum* ziemlich häufig ist.

Kroatien war schon bisher von den europaischen Standorten dieser Art (Italien, Dalmatien, Bosnien, Pago, Lussin) sozusagen umschlossen, so dass es zu erwarten war, dass diese Art auch in diesem Lande aufgefunden werde.

Als ich im Herbst 1894 in der Umgebung von Abbazia bo-

*) Cfr. BECK, Ueber die Bedeutung der Karstflora in der Entwicklung der Flora der Ostalpen. Res. scient. du Congr. intern. des bot. Vienne 1095, 174—178.

part sziklái növő hatalmas ernyős növény ragadta meg figyelmemet, mely pirosló bőrnemű lombjával, arasznyi átmérőjű nagy ernyőivel oly időben, a midőn a tengerparti sziklák Flórája már idejét multa, igen feltűnő volt.

Nagyjában a *Peucedanum Cervaria*-hoz hasonlít, de levélsallangjai kétszer-háromszor akkorák, vastagok, bőrneműek, felül kissé fénylők, termése jóval nagyobb (7 mm. hosszú; a *P. Cervaria*-é alig 5 mm.) kerülőkes s nem röviden tojásdad, szélén keskenyen porczogós szegélyű (a *P. Cervaria*-é vékony hártvás szélű). Megfelelő leírást hamarjában nem találván, a *P. Cervaria* (L.) ívében tettem el.

Röviddel később, HALÁCSY JENŐ dr. hazánkfia, a wieni zool.-bot. Gesellschaft 1897. év nov. hó 19-én tartott ülésén az abbazia növényt, melyet ugyanazon év őszén maga is szedett, mint *P. crassifolium* HAL. et ZAHLBR.-t vezette be a tudományba; bővebb leírása a fent idézett helyen található meg.

HALÁCSY és ZAHLBRÜCKNER szerint az abbazia növény valószínűleg ugyanaz, mint a melyet VIVIANI Flor. ital. Fragm. fasc. I. (1808) p. 18 tab. XXII. —.n *Athamanta latifolia* néven leírt; VIVIANI-nak a könyvtáromban levő e műve alapján teljesen hozzájárulok e két tudós nézetéhez: abban is osz-

tanisított, fel mir eine die Strandfelsen bewohnende mächtige Umbellifere auf, deren rötliche, lederdicke Blätter, spannegrossen Dolden unsomehr auffallen mussten, als die Saison der Strandflora zu dieser Zeit schon längst vorüber war.

Die Pflanze war einem *Peucedanum Cervaria* aehnlich, doch hatte sie zwei bis dreimal so grosse dicke, lederige oberseits etwas glänzende Blattabschnitte, auffallend grosse (7 mm. lange) Früchte, welche bei *P. Cervaria* kaum 5 mm. messen; ausserdem aber waren die Früchte oval und nicht kurz eiförmig, am Rande schmal knorpelig berandet und nicht dünnhäutig, wie bei *P. Cervaria*. In Ermangelung einer zutreffenden Diagnose, wurde die Pflanze s. Z. vorläufig zu *P. Cervaria* (L.) gelegt.

Kurz darauf wurde diese Pflanze von unserem Landsmanne Herrn Dr. E. von HALÁCSY, der sie ebenfalls bei Abbazia gefunden hatte, in einer am 19. Nov. 1897 abgehaltenen Sitzung der wien. zoolog.-botanischen Gesellschaft als *P. crassifolium* HAL. et ZAHLBR. in die Wissenschaft eingeführt; eine ausführliche Diagnose findet sich a. a. Orte.

Nach HALÁCSY. u. ZAHLBRÜCKNER ist die Pflanze von Abbazia höchst wahrscheinlich dieselbe, welche VIVIANI in seinem Florae ital. Fragm. fasc. I. (1808) p. 18 tab. XXII. als *Athamanta latifolia* beschrieben hat; nach Vergleich der Diagnose u. Abbildung dieses Werkes muss ich dieser Ansicht vollinhaltlich

tom nézetüket, hogy a «*latifolia*» Viv. faj-név a régebbi *P. latifolium* (M. B. 1808 sub *Selino*) DC. 1830 név miatt meg nem tartható, hogy a quarnerói növény tehát *P. crassifolium* HAL. et ZÄHLBR. névén szölitandó.

Megjegyzem, hogy HALÁCSY dr. barátom egy látogatása alkalmával a neki bemutatott növényben felismerte saját fáját, így tehát úgy szölván eredeti példákkal rendelkezem.

A magyar korona országainak területén először 1904 szept. hó 21-én bukkantam rá, midőn Fiuméből elindulva Costrena felé, majd onnan leszállva a buccari-i öbölbe, ez öbölnek nyugoti partján levő sziklákon s a parti kövek között kaptam ismét e hatalmas, szép ernyőst, mely egygyel szaporítja hazánk területéről ismert u. n. «jó fajok» számát.

beipflichten, muss aber den beiden gen. Herren auch darin beistimmen, dass der Speciesname «*latifolia*» Viv. wegen des älteren *P. latifolium* (M. B. 1808 sub *Selino*) DC. 1830, nicht anwendbar ist, dass also die Quarnero-Pflanze *P. crassifolium* HAL. et ZÄHLBR. zu nennen ist.

Ich bemerke nebenbei, dass Freund v. HALÁCSY gelegentlich eines Besuches die ihm vorgelegte Pflanze als seine neue Art anerkannt und etikettiert hat, dass ich also auf diese Weise quasi über Originalien verfüge.

Auf dem Gebiete der ungarischen Krone traf ich diese Pflanze zum ersten Male am 21. September 1904, als ich von Fiume über Costrena in die Bucht von Buccari abstieg und am westlichen Ufer dieser Bucht zwischen Strandfelsen abermals diese stattliche und schöne Doldenpflanze erblickte, welche also die Zahl der aus unserem Lande bekannten sog. «guten» Arten um eine vermehrt.

9. *Libanotis intermedia*.

RUPR. Diatr. Petrop. 1845 p. 53. Flora ingrca (1860) p. 445. *L. sibirica* C. A. MEY., KOCH Synopsis et auct. plur. non L. (sub *Athamanta*; — *L. Kochii* SIMK. in M. N. L. IX. (1885) 21.

1905. év őszén 3 óra hosszát botanizáltam Szepesmegyében a Dunajec folyónak pienini áttörésében. A teljes virágában levő *Leucanthemum Zawadskyi* HERB. (*L. sibiricum* DC.) fehér s halvány rózsaszín, söt biborpiros virágjának ezrei ilyenkor valóságos díszei e vadregényes völgynek; a bo-

Im Herbst 1905 hatte ich Gelegenheit, 3 Stunden lang im Pieninen-Durchbruch des Flusses Dunajec im Comitate Szepes zu botanisieren. Tausende von Blüten des *Leucanthemum Zawadskyi* HERB. (*L. sibiricum* D. C.) vom reinen Weiss bis Rosenrot ja Purpurrot bilden zu dieser Zeit den herrlichsten

taníktól ott azonban még más. hazánkban ritka növénynek előfordulása is érdekelheti. A Vörös Klastrom közelében a *Cotoneaster nigra* WAHLENB. a völgy szikláin a *Conioselinum tataricum* FISCH. a *Pleurospermum austriacum* (L.) HOFFM., az *Aster alpinus* L. var. *glabratus* HERBICH, a *Teucrium pannonicum* KERN. az *Erysimum Zawadskyi* HERB. stb. jutalmazták a kirándulót, a három első növény FILARSZKY dr.-nak «A Pieninek és Flórája (1898)» című jeles összeállításában nem lévén felemlítve, úgy látszik e vidékre nézve új; a *Pleurospermum* a Pieninekből már régebben ismeretes.

A legérdekesebb növény, melyet onnan hoztam, kétségtelenül a *Libanotis intermedia* RUPE., melyet a Dunajec bal és jobb partján a sziklákon szedtem a *Leucanthemum Zawadskyi* társaságában; érdekes azért, mert analógonja az északi elterjedésű (Ural) *Leucanthemum*-nak, de érdekes még azért is, mert a *Libanotis «sibirica»* hazai előfordulására vonatkozó adatok eddig kivétel nélkül téveseknek bizonyultak, csak ez alkalommal került elő először az északi növény.

Ez a *L. montana* CR.-tól többek között egyszerűen szárnyalt levelében s hengeres szárában (l. RCHB. Icon 75!) könnyen megkülönböztethető, a levélsallangok alakja is eltér. A szár hengeres voltának valami nagyobb fontosságot azonban e nemzetségnél nem szeretnék

Schmuck dieses wildromantischen Tales. Der Botaniker findet dort aber noch vieles andere, seltene. In der Nähe des Roten Klosters belohnen ihn die reifen Früchte von *Cotoneaster nigra* WAHLENB., auf Felsen des Tales *Conioselinum tataricum* FISCH. und *Pleurospermum austriacum* (L.) HOFFM., ferner *Aster alpinus* (L.) var. *glabratus* HERBICH. und *Teucrium pannonicum* KERN., *Erysimum Zawadskyi* HERB. u. vieles andere. Die drei ersteren Arten fehlen in FILARSZKY'S vortrefflicher Zusammenstellung der «Flora der Pieninen» (1898) und scheinen für die Flora dieses Gebietes neu zu sein, *Pleurospermum* ist aus den Pieninen schon bekannt.

Die interessanteste Pflanze, welche ich von dort mitgebracht habe, ist aber zweifellos *Libanotis intermedia* RUPE., welche ich an Felsen des linken u. rechten Ufers der Dunajec in Gesellschaft von *Leucanthemum Zawadskyi* angetroffen habe, sie ist sowol als Analogie des ebenfalls nordöstlich (Ural) verbreiteten *Leucanthemum's* als auch aus dem Grunde interessant, als sich bekanntlich sämtliche Angaben, welche sich auf das Vorkommen von *Libanotis «sibirica»* in unserem Lande beziehen, als irrtümlich erwiesen haben: die echte nordische Pflanze also jetzt zum ersten Male aufgefunden worden ist. Sie unterscheidet sich von *L. montana* CR. u. A. durch die einfach gefiederten Blätter, die stielrunden Stengel (cfr. RCHB. Icones 75!) und den abweichenden

tulajdonítani, mert más, mélyen barázdás szárú *Libanotis* fajok alsó vagy sarjúhajtásain is észlelhető. A pienini növény ASCHERSON tanár úrnak szíves értesítése szerint a porosz *L. intermediá*-tól csakis termésének valamivel csekélyebb fokú szőrözetében tér el; rövid elsőrendű sallangjai azonban határozottan a *L. intermediá*-ra vallanak. Megjegyzem még, hogy az orosz Akadémia a Herbarium Florae Rossicae 1519. sz. a. még gyéribben szőrös termésű alakot adott ki *intermedia* néven, evvel a mi növényünk különben teljesen meg egyezik.

den Zugschnitt der Blattsegmente. Dem zweiten Merkmale möchte ich aber keine allzugrosse Wichtigkeit beimessen, da bei grundständigen Trieben insbesondere Stocktrieben von Arten mit tiefgefurchtem Stengel auch oft stielrunde Stengel gefunden werden können. Die Pieninen-Pflanze unterscheidet sich nach gef. Mitteilung Prof. ASCHERSON's von der preussischen *L. intermedia* nur durch die etwas geringere Behaarung der Früchte; die kurzen primären Blattsegmente sprechen aber entschieden für *L. intermedia*. Ich bemerke noch, dass in dem von der russischen Akademie herausgegebenen Herbarium Florae Rossicae s. Nr. 1519. als *L. intermedia* eine Pflanze herausgegeben worden ist, deren Früchte noch etwas geringer behaart sind als jene unserer Pflanze, welche aber sonst mit unserer vollkommen übereinstimmt.

10. *Pedicularis Hoermanniana*.

MALY «Floristički prilozi» in «Glasnika Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini» XI. 1899. p. 145. et in Wissenschaftl. Mitth. aus Bosnien u. der Hercegovina VII. (1900) p. 20.

P. Sumana SPRENG. subsp. *Hoermanniana* MALY in Verh. d. Zool. bot. Ges. 1904 p. 258.

SPRENGEL a «Plantarum minus cognitarum pugillus secundus»-ában (1815) a 70. oldalon négysoros diagnosisra méltat egy új *Pedicularis* fajt, melyet *P. sumana*-nak nevez, s melyet POLLINI Verona mellett a Monte Sumano-n fedezett volt fel. E növényfajt felfedezése után úgy látszik elfelejtették, aminek az lehet az oka, hogy sem az első leírá-

In SPRENGEL's «Plantarum minus cognitarum pugillus secundus» (1815) findet man auf p. 70 eine 4zeilige Diagnose einer neuen *Pedicularis* Art, welche mit dem Namen *P. sumana* belegt wird und welche POLLINI auf dem Monte Sumano bei Verona entdeckt hatte. Diese Pflanzenart ist nach ihrer Entdeckung in Vergessenheit geraten, wozu wahrscheinlich

sában sem POLLINI Flora Veronensisben (II. 1822, 342 o.) a csészé alakja, a «*Foliosae*» csoport fajainak megkülönböztetésénél oly fontos bélyeg, felemlítve nincsen.

POLLINI i. h. mint β) válfajt egyszerűen a *P. tuberosa*-hoz vonja; BERTOLONI (Fl. ital. VI. 334) mint γ) «herba pilosa caule saepe caespitoso, decumbente; calycibus hirsutis laciniiis inciso-dentatis» szintén a *P. tuberosa* alá rendeli.

A feledés homályából STEININGER rántotta elő e nevet, midőn a «Beschreibung der europ. Arten des Genus *Pedicularis*» (Bot. Centr. Bl. 1887) czímű dolgozatában azon növényt jelölte meg vele, melyet a botanikusok vagy egy félszázadon át *Pedicularis Hacquetii* GRAF néven ismertek.

A «Flora» 17. kötetében (1834) található adatok szerint ezt a növényt GRAF mint új *Pedicularis*-fajt, *P. Hacquetii* néven küldte HOPPE-nak, aki kimerítő leírással látta el, melyben kiemeli e fajnak fontos megkülönböztető bélyegét a hasadt csészét. Mivel SPRENGEL leírásából biztosan ki nem vehető, hogy a *sumana* név mely fajra vonatkozik, czélszerűbb addig, míg ez a kérdés végleg tisztázva nincsen, a *P. Hacquetii* GRAF nevet alkalmazni. STEININGER idézett dolgozata szerint a *Pedicularis «sumana»*-nak meglehetősen nagy elterjedése van. Galicziától kezdve Erdélyen, Szerbián,

der Umstand beigetragen hat, dass weder in der ersten Beschreibung noch in POLLINI's Flora Veronensis (II. 1822. p. 342) die Form des Kelches, dieses bei Unterscheidung der Arten der Gruppe «*Foliosae*» so wichtige Merkmal, angegeben wird.

POLLINI hat *P. sumana* später a. a. O. als var. β . zu *P. tuberosa* gezogen, BERTOLONI (Fl. ital. VI. 334) als γ) ebenfalls zu *P. tuberosa* gestellt. Neuerdings hat nun STEININGER in seiner Beschreibung der europ. Arten des Genus *Pedicularis* (Bot. Centrbl. 1887) diesem Namen eine ganz andere Deutung gegeben, indem er ihn als älteste Bezeichnung dem Namen *P. Hacquetii* GRAF voranstellte. Ob mit Recht, lässt sich ohne Antopsie des SPRENGEL'schen Originals nicht ermitteln. Ich für meinen Teil würde bis dahin vorziehen, den sicheren und unzweideutigen Namen *P. Hacquetii* GRAF anzuwenden. Diese wurde i. J. 1834 HOPPE von Dr. GRAF als neue Art zugesandt und vom ersteren im 17. Bande der «Flora» mit zureichender Diagnose versehen, in welcher auch das wichtige Merkmal des gespaltenen Kelches, welches diese Art mit *P. exaltata* BEN. u. *carpathica* (ANDRAE) teilt, hervorgehoben ist.

Nach STEININGER hätte *P. sumana* eine sehr grosse Verbreitung: von Galizien durch die Karpathen, Siebenbürgen, Serbien, Bosnien, Kroatien, Istrien, Krain bis in die apenninische Halbinsel (Neapel). Ob sämtliche Angaben richtig sind,

Bosznián, Horvátországon, Isztrián, Krajnán át betérjed az appennini félszigetre Nápolyig. Hogy valamennyi adat helyes-e, e helyen nem bírálom, de azt hiszem, hogy a *Pedicularis sumana*-nak tartott növény egy része a *P. Hacquetii*-nak rokon fajához vagy alfajához tartozik, melynek csészéje nem hasadt. hanem ép, harangalakú, röviden ötfogú.*)

Ez az eltérő faj már évekkel ezelőtt felkeltötte figyelmemet, midőn a sarajevói múzeum néhány kritikus *Pedicularis*-át határozta: az erre vonatkozó megjegyzéseim e múzeum herbariumjában vannak letéve, s csak helyeselhetem MALY eljárását, aki most, midőn ez eltérő fajnak földrajzi elterjedését ismerjük, az úgy látszik keletibb s délibb elterjedésű fajnak nevet adott.

MALY többek között Boszniából s Isztriából (Monte Maggiore-ról) közli e növényt, tehát már növényföldrajzi okok is valószínűvé tették, hogy a horvát havasok növényének is *P. Hoermanniana*-nak kell lennie.

Ezen gyanum bebizonyosodott, midőn a horvát (Snežnik és Risnyákhegyi) növényt meghatároztam. Ennek zárt csövű, harangalakú csészéje van, tehát nem lehet *P. «sumana»* SPR.»

will ich hier nicht prüfen. ich glaube aber, dass ein Teil dieser *Ped. «sumana»* zu jener verwandten Art oder Unterart gehört, welche einen ungespaltenen, ganzrandigen, glockenförmigen, kurz fünfzähligen Kelch besitzt.*)

Diese abweichende Art ist mir schon vor Jahren aufgefallen, als ich einige kritische *Pedicularis* Arten des Landesmuseum's in Sarajevo zur Determination erhielt: meine diesbezüglichen Notizen sind im Herbarium der gen. Anstalt niedergelegt und ich kann jetzt, als der Verbreitungsbezirk dieser neuen Art genauer bekannt geworden ist, das Vorgehen Herrn KARL MALY's nur billigen. der diese südlicher und östlicher verbreitete Art von *P. Hacquetii* als Art mit dem Namen *P. Hoermanniana* abtrennt.

MALY erwähnt diese Art u. A. auch aus Bosnien und aus Istrien (Mte Maggiore): schon pflanzengeographische Gründe sprachen also dafür, dass diese Art auch in den croatischen Hochgebirgen nicht fehlen dürfte.

Diese Vermutung wurde zur Gewissheit, als ich die von mir auf den Bergen Snežnik und Risnyák gesammelte Pflanzen determinierte. Diese haben einen geschlossenen, glockenförmigen

*) A Kárpáti növény SIMONKAI (Die Karpathen-Pflanze ist nach SIMK.) (Ö. B. Z. 1888 221—225) szerint = *P. carpatica* ANDRAE; az új nomenkl. szabályok szerint = *P. transsilvanica* SCHUR.

vagy *P. Hacquetii* GRAF. Minden valószínűség szerint a Medvedjak hegyen HIRÉ említette *P. Hacquetii* sem egyéb, mint a *P. Hoermanniana*.

A Risnyák-hegyről BORBÁS az Akad. Értesítőben 1882. 9—10. old.) *Pedicularis Hacquetii* var. *axilliflorát* említ, melynél «a virágzat a nagy levelek miatt, a melyeknek hónaljából a virágok erednek, úgyszólván felbomlott» (l. Ö. B. Z. 1882, 171. o.). Tény az, hogy a *P. Hoermanniana*-nak virágzata gazdagon leveles, s nagyon valószínű, hogy BORBÁS is a *P. Hoermanniana*-t vagy annak ziláltabb virágzatú példáit értette a var. *axilliflora* alatt. A Risnyák s a Snežnik hegyeken u. i. csak ez a faj terem.

Bárhogyan áll a dolog, az új nomenklatura szabályok értelmében a BORBÁS-féle névnek mint fajnévnek még akkor sem volna elsőbbsége, ha a jelenleg megközelíthetetlen herbariumának példái beigazolnák azt, hogy ő is az épesészés *Pedicularis Hoermannia*-t, találta s nevezte el var. *axilli flora*-nak.

Kelch, können also nicht zu *P. Hacquetii* GRAF sondern nur zu *P. Hoermanniana* gehören; zweifellos ist auch die vom nahen Berge Medvedjak von HIRÉ angegebene Pflanze zu *P. Hoermanniana* MALY zu ziehen.

Vom Berge Risnyák wird von BORBÁS in Akad. Értesítő 1882. p. 9—10 eine Var. *axilliflora* der *P. Hacquetii* erwähnt, bei welcher «die Inflorescenz wegen der grossen Blätter, aus deren Achseln die Blüten entsprossen, sozusagen aufgelöst ist» (vgl. Ö. B. Z. 1882. p. 171.). Die Inflorescenz der *P. Hoermanniana* ist tatsächlich stark beblättert, und es ist sehr wahrscheinlich, dass BORBÁS unter seiner Var. *axilliflora* die *P. Hoermanniana* verstanden hat. Auf den Bergen Risnyák und Snežnik wächst eben keine andere Art dieser Gruppe.

Aus BORBÁS's unzulänglicher Diagnose, in welcher das wichtige Merkmal der Kelchform gar nicht erwähnt wird, lässt sich *P. Hoermanniana* nicht erkennen und sollten seine jetzt unzugänglichen Originale auch die Identität beider beweisen, gebührt seinem Namen nach den neuen wiener Regeln keine Priorität.

11. *Hypochaeris illyrica*

MALY in Glasnik Sem. Mus. u. Bosn. i Herceg. XVIII. 1906 t. p. 447.

1905. év augusztus havában a Velebit hegység «Stirovac» nevű hegyének ritka növényekben bővelkedő köves lejtőin kb. 1500—1600 m. t. n. feletti magasságban egy feltűnő Hypo-

Im August 1905 traf ich auf den pflanzenreichen steinigen Abhängen des Berges «Stirovac» im Velebit-Gebirge in einer Höhe von ca. 1500—1600 m. ü. d. M. eine auffallende *Hypo-*

chaerist szedtem termésben, melyélénkenemlékeztetett a balkáni *H. Pelivanovicii* PETR.-ra, de azzal nem volt azonosítható. 1906. júl. hó végén LENGYEL GÉZA és SMOQUINA ANTAL barátaimmal ismét megtaláltuk e *Hypochaeris*-t a Visočica hegytetőn Gospić mellett, még pedig annak a legmagasabb csúcsa (1619 m.) alatt levő hajlásában. Itt javában virított még s nagy sárga fejei valóságos díszét képezték e hegy különben is nagyon gazdag Flórájának.

Tanulmányozása közben jelent meg MALY KÁROLY saraievoi botanikus czikke, melyben ez az új faj le van írva, hozzátehetem még, hogy a tőle kapott példák a horvát növénynyel teljesen megegyeznek.

chaeris in Frucht, welche lebhaft an *H. Pelivanovicii* PETR. des Balkan's erinnerte, doch mit dieser Art nicht übereinstimmte. Ende Juli 1906 trafen wir mit den Herren GÉZA LENGYEL und A. SMOQUINA dieselbe *Hypochaeris*-Art auf der Visočica ober Gospić u. zw. in der Einsenkung unter dem höchsten Gipfel (1619 m.) dieses Berges. Hier blühte sie noch und bildete mit ihren grossen gelben Köpfen ein wahre Zierde dieses pflanzenreichen Gipfels.

Während des Studium's dieser Art ist der Artikel des saraievoer Botanikers K. MALY erschienen, in welchem diese Art beschrieben ist; ich bemerke noch, dass die von Herrn MALY erhaltenen Exemplare mit der kroatischen Pflanze vollkommen übereinstimmen.

12. Hieracium Berardianum

ARVET-TOUVET Additions à la monogr. des Pil. et des Hieracium du Dauph. Grenoble 1879 p. 10.

Az Archieraciumok «*Amplexicaulia* FRIES (Symb. p. 48) csoportjának, melynek tagjai nyugoteurópai elterjedésűek, hazánkban s a Balkán félszigetről eddigelé egy tagja sem volt ismeretes.

Annál meglepőbb, hogy SMOQUINA ANTAL és LENGYEL GÉZA fiatal barátaimmal tavaly sikerült egy tagját, a czímiben megnevezett fajt, Horvátországban, a Velebitnek «Sijaset» nevű szakadékaiban, mely a Malovan illetőleg Vaganski vrh nevű hegy alján nyílik Raduč falu felé, felfedeznünk. E szakadéknak roppant meredek szik-

Aus der Gruppe «*Amplexicaulia* FRIES. (Symb. p. 48) der Archieracien, deren Vertreter Westeuropa bewohnen, war sowohl aus unserem Lande, wie aus der Balkanhalbinsel kein einziger Repräsentant bekannt. Umsomehr waren wir überrascht, als wir in Gesellschaft der Herren ANT. SMOQUINA und GÉZA LENGYEL voriges Jahr den im Titel genannten Vertreter dieser Gruppe in Kroatien und zwar in der Schlucht «Sijaset» des Velebit-Hauptzuges, welche sich am Fusse der Berge Vaganski vrh und Malovan ober dem Dorfe Raduč

lái rendkívül ritka, hármunknak is csak kevés példát sikerült belőle gyűjtenünk, igaz, hogy a példák egy része hozzáférhetlen helyen volt.

Ugyane növénynek levélrózsáit sikerült múlt év július havában a Velebitnek dalmát oldalán, nevezetesen a «Velika Paklenica» völgy felsőbb részének szikláin Starigrad fellett is megtalálnunk. A velebiti előfordulásához legközelebb eső termőhelye az isztriai Monte Maggiorenak Vela Utzka felé eső szikláin, a hol bold. BOBBÁS fedezte fel (l. Ö. B. 2. 1878 135. old.) s közölte *H. amplexicaule* L. var. *petraeum* HOPPE néven. Utóbb BECK is közli a Mte Maggiore-ról.

in der Lika öffnet, anzutreffen. An den sehr steilen Felsen dieser Schlucht ist diese Pflanze sehr selten; wir drei konnten kaum einige Herbarexemplare davon zusammenbringen, allerdings stand noch eine Anzahl von Exemplaren an unzugänglichen Stellen.

Blatt-Rosetten dieser Pflanze haben wir auch im Monate Juli v. J. auf der dalmatinischen Seite des Velebites u. zw. auf Felsen des oberen Teiles der Schlucht «Velika Paklenica» ober Starigrad angetroffen.

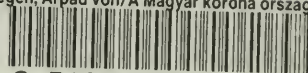
Der dem Velebitgebirge zunächst liegende Standort dieser Pflanze ist der Monte Maggiore in Istrien, wo sie auf den gegen Vela Utzka liegenden Felsen von BOBBÁS entdeckt und als *H. amplexicaule* L. var. *petraeum* HOPPE veröffentlicht worden ist (vgl. Ö. B. Z. 1878 p. 135). Sie wird vom Monte-Maggiore später auch von BECK erwähnt.

New York Botanical Garden Library

QK 329.D4

Degen, Arpad von/A Magyar korona orszaga

gen

3 5185 00110 1037

